

YAZIÇI

Yazıçının vəzifəsi dəyişilməzdir. Zaman ötdükcə yazıçı özü dəyişsə də, onun vəzifəsi dəyişilməz qalır. Bu vəzifə doğru-düzgün yazmaqdan, heç vaxt həqiqəti inkar etməməkdən, həyat tərübünə istinad edərək hadisələri realılıqlarlasergiləməkdən və beləcə oxucu qəlbinə yol tapmaqdan ibarətdir. Bundan çətin və mürəkkəb heç nə yoxdur. Mükafat, uğur və nailiyyət gec və ya tez gəlməsindən asılı olmayaraq yazıçının onun yolunu gözləməyə məcbur edir. Tez gələn mükafat isə çox hallarda yazıçının məhvinə səbəb olur. Əgər o özünü uzun müddət gözləməyə təhrik edərsə, nəticə etibarı ilə yazıçı narahat bir ömür yaşamağa məhkum edilir. Bəzi hallarda isə mükafat yazıçının ölümündən sonra gəlib yetişir. Bundan isə mərhum adib üçün heç bir fayda olmur. Elə məhz buna görə də həqiqi, uzun ömürlü əsərlər yazıb ərsəyə gətirmək çox çətin işdir. Əsl yaxşı yazıçı əvvəlxar öz layiqli qiymətini almaqla ədəbiyyat aləmində tanınacaq.

Romantiklər isə bu qənaətdədirlər

ki, dünyada "namelum sənətkarlar" var. Əsl yaxşı yazıçı hər hansı istənilən idarəetmə üsulları ilə mövcud olan hakimiyyət dövründə tanınma və məşhurlaşma bilər. Yalnız bir siyasi sistem var ki, yaxşı yazıçılar yetişdirə bilməz. Bu faşizm sistemidir. Çünki faşizm yalan üzərində qurulub, quldurlar tərəfindən idarə olunur. Yalan söyləmək istəyində olmayan yazıçı heç vaxt faşizmlə bir yerdə yaşayb işləyə bilməz. Bəli, faşizm yalandır, elə bu səbəbdən o, ədəbi sonsuzluğa məhkumdur. Vaxt-zaman yetişəcək, faşizm artıq keçmişdə qalacaq, amma onun qanlı cinayətlərindən savayı heç bir tarixi olmayacaq. Yazıçı biləndə ki, müharibə nə üçün və necə aparılır, ona öyrəşir. Bu, çox mühüm keşfdir. Sadəcə müharibəyə həqiqətən də alışıdığına fikrən heyran qalmaya bilmərsən. Hər gün cəbhədə olarkən mövqə müharibəsinin, manevr müharibəsinin şahidi kimi hücumları və əks-hücumları müşahidə edirsən. Bütün bunlar böyük mənə kəsb edir, nə qədər insan itkisi versək də,

yaralırlar olsa da, insanları nə ödəmə mübarizə aparıcılarını və bunun ədalətli mübarizə olduğunu bilirsen. İnsanlar (sənin yeni və köhnə dostların) öz vətəninə yadelli işğalçılardan azad etmək uğrunda mübarizə apararkən onların döyüş yoluna nəzər salıb başa düşürsən ki, müharibədə də pis şeylər varmış. **Bunlar qorxaqlıq, satqınlıq, xud-pəsəndlik və s. bu kimi qeyri-insani xüsusyyətlərdir. Ötən ay biz hərbi müxbirlər Madriddə düz on iki gün cinayət əməllərinin, qətlərin şahidi olduq. Əla təşkil olunmuş bu qətləri alman artileriyası törətmişdi. Yuxarıda mən söylədim ki, müharibəyə öyrəşirsən. Əgər doğrudan doğruya hərbi elmi ilə (bu, olduqca nəhəng bir elmdir) maraqlanarkən, ya da təhlükəli vəziyyətlərdə insanların özünü necə aparmalarını bilərkən, öz şəxsi tələyin barədə fikirləşmək sadəcə**

və müharibə

çirkin eqoizmə bənzəyəcək. Amma cinayətlərə, qətlərə heç cür alışmaq mümkün deyil. Madriddə isə biz düz on iki gün kütləvi qətlərin şahidinə çevrildik.

Faşist dövlətləri total müharibələrə çox inanırlar. Bu isə sadəcə o deməkdir ki, hər dəfə silahlı qüvvələr tərəfindən vurularkən onlar öz məğlubiyyətlərinin əvəzini dinc insanlardan almağa üstünlük verirlər. Bu müharibə dövründə, 1937-ci ilin noyabr ayının ortalarından başlayaraq faşistləri Qərbi Parkda, Pardoda, Karabançeldə, Haramda, Briueqo və Kordovoda vurub əzişdiriblər. Onlar hər dəfə vurularkən, cəbhədə böyük məğlubiyyətlərə düşər olarkən, dinc sakinləri öldürməklə guya öz şərtlərini xilas etməyə səy göstəriblər. Əgər bütün bunları təsvir etməyə başlasam, belədə sizdə yalnız ürk bulantısının yaranmasının səbəblərinə çevriləcəyəm. Ola bilsin ki, mən sizdə həm də nifrət hissi oyatmağı bacarım. Amma indi bizə bu, lazım deyil. Bizə öncə faşizmin cinayətlərini doğru-dü-

rüst anlayış, onunla mübarizə aparmağın yollarını bilmək gərəkdir. Başa düşməliyi ki, bu qətlər yalnız çox təhlükəli quldur olan faşizmə məxsusdur. Amma qulduru ram etməyin yeganə yolu onu möhkəmcə əzişdirməkdir. Mən yuxarıda bildirdim ki, yaxşı və doğru-düzgün yazmaq olduqca çətin işdir. Buna nail olan yazıçını isə labüddən mükafat gözləyir. Amma müharibə dövründə (biz istəsək də, istəməsək də müharibə dövründə yaşayırıq) mükafatlar sonraya saxlanılır. Müharibə haqqında həqiqəti yazmaq çox qorxuludur, həm də qorxulu olanı həqiqətin izinə düşməkdir.

Mən deqiq söyləyə bilmərəm ki, Amerika yazıçılarından İspaniyaya müharibənin həqiqətlərini araşdırmağa gedən kim olub. Linkoln adına batalyondakı döyüşçülərin çoxu ilə yaxından

tanışıq. Amma bunların heç biri yazıçı deyil. Onlar yalnız məktub yazmağı bacarırlar. İspaniyaya xeyli sayda ingilis, eləcə də alman, fransız və holland yazıçıları gediblər. Məsələ burasındadır ki, insan cəbhəyə həqiqət axtarmaq naminə gedərkən, çox halda o, axtardığının əvəzində ölüm tapır. Əgər on iki nəfərdən yalnız iki nəfəri geri qayıdırsa, onda onların özləri ilə gətirdikləri həqiqət təhrif olunmuş şeylər deyil, əsl həqiqətdir. Onda deyən görə, bu həqiqəti tapmaqdan ötrü həyatın risk etməyə dəyərmə?

Qoy bu barədə yazıçılar özləri mühakimə yürütsünlər. Güman ki, onlardan bir çoxu nəzəri mövzulara həsr edilmiş elmi disputlarda rahatca vaxtlarını keçirməklə məşğuldur. Həmişə də işin xeyrindən ötrü çalışmaq istəməyənlər, hər vaxtla öz mövqeyini qorumağa çalışanlar üçün yeni məzhəblər, ləzzətli ekzotik təlimlər və anlaşılmayan romantik məşğuliyətlər tapılacaq. Bu

Bunlar qorxaqlıq, satqınlıq, xud-pəsəndlik və s. bu kimi qeyri-insani xüsusyyətlərdir. Ötən ay biz hərbi müxbirlər Madriddə düz on iki gün cinayət əməllərinin, qətlərin şahidi olduq. Əla təşkil olunmuş bu qətləri alman artileriyası törətmişdi. Yuxarıda mən söylədim ki, müharibəyə öyrəşirsən. Əgər doğrudan doğruya hərbi elmi ilə (bu, olduqca nəhəng bir elmdir) maraqlanarkən, ya da təhlükəli vəziyyətlərdə insanların özünü necə aparmalarını bilərkən, öz şəxsi tələyin barədə fikirləşmək sadəcə çirkin eqoizmə bənzəyəcək

*nunla belə, müharibəni öyrənmək istəyənlər hər bir yazıçı üçün gəlmək istədiyi məkan var və bundan belə də çox ola-
caq. Qabaqda isə bizi elan olunmamış
çoxillik müharibələr gözləyir. Yazıçılar
bu müharibələrdə müxtəlif cür iştirak
edə bilərlər. Sonrakı dövrlərdə çox gü-
man ki, mükafatlar da gələcək. Amma
bu, heç də yazıçıların kəşf etməməlidir.
Çünki mükafatlar hələ uzun müddət
təqdim olunmayacaq. Ümumiyyətlə,
yazıçı gərəklə buna heç ümid bəsləmə-
sin. Ona görə ki, əgər o, Ralf Foks və di-
gərləri kimidirsə, mükafat verildiyi müd-
dət gəlib yetişərkən, yazıçının öz yerin-
də olmayacağı mümkündür.*

Ernest Heminqvey
Tərcümə etdi:
Ağaddin Babayev

Səhifəni hazırladı: Tural Turan